PERISKOP
FORUM FOR KUNSTHISTORISK DEBAT

Periskop: Forum for kunsthistorisk debat

Nr. 35, 2026

“Omsorg”

Titel: “ Mellem omsorg og organisering: Ambivalenser i kuratorisk praksis”

Forfatter(e): Joachim Aagaard Friis

Sidetal: 17-32

Dato: 28.10.2026

DOI: 10.7146/periskop.v2026i35.172392

JOACHIM AAGAARD FRIIS

Mellem omsorg og organisering: Ambivalenser i kuratorisk praksis

Introduktion – Omsorg som kuratorisk nøglebegreb

I løbet af de seneste årtier har omsorg udviklet sig til et centralt nøglebegreb i kuratorisk teori og praksis. Det optræder i både institutionelle programmer, udstillingskoncepter og teoretiske tekster, hvor det kobles til solidaritet, bæredygtighed og etiske relationer mellem kunstarbejdere, materialer og miljøer (Krasny & Perry 2023; Reckitt 2016; Varutti 2023). Omsorgens fremkomst som kuratorisk tema og fokus kan forstås som en del af de bredere "affektive" (Ahmed 2010; Clough & Halley 2007; Gregg & Seigworth 2010; Pedwell & Seigworth 2023) og "nymaterialistiske" (Coole & Frost 2010; Bennett 2010; Dolphijn & van der Tuin 2012; Hickey-Moody & Page 2015) vendinger inden for humaniora, hvor fokus forskydes fra objekt og værk til relation, proces og sensibilitet.

Kuratering beskrives ikke længere kun som varetagelse af en samling, hvilket var den oprindelige forståelse af beskæftigelsen. Men det betegner heller ikke bare udvælgelse og iscenesættelse, som senere kom til at få en central rolle i faget fra 1960'erne og frem. Nu fremstår kuratering også som en form for relationel omsorg, der forbinder mennesker, materialer, idéer og institutioner (Krasny & Perry 2023). Denne udvikling peger på en bredere transformation i kunstfeltet, hvor omsorgens etik bliver en modvægt til acceleration, konkurrence og det projektbaserede arbejdspres, som præger den neoliberale kultursektor (Alampi & Steadman 2018; Reckitt 2016), samt bliver en del af kunstfaglige diskurser om sociale, politiske og økologiske spørgsmål.

Fremkomsten af omsorg i kuratorisk diskurs hænger tæt sammen med museernes voksende bevidsthed om socialt ansvar og bæredygtighed. Efter finanskrisen i 2008 og den stigende opmærksomhed på klimakrise og social ulighed har kunstinstitutioner i stigende grad taget del i et globalt etisk paradigme, hvor begreber som "care", "empathy" og "responsibility" er blevet en del af deres selvforståelse (Morse 2024; Jennings 2019). I denne sammenhæng bliver kuratorisk omsorg et politisk og organisatorisk redskab: et felt for affektivt og relationelt arbejde, men også en måde at signalere etisk engagement på.

Med omsorgens mere centrale rolle følger også en række kritiske spørgsmål. For hvad betyder det at kuratere med omsorg i en organisatorisk virkelighed, hvor effektivitet, repræsentation og konstant produktion stadig er ufravigelige krav? Hvordan kan en kurator praktisere omsorg i et felt, hvor tidsmangel, midlertidige ansættelser og økonomiske afhængigheder er normen? Og hvor går grænsen mellem affektiv involvering og udmattelse eller ligefrem uprofessionel adfærd? Faren ved den etablerede diskurs om omsorg inden for kuratering er, at den bliver selvrefererende, og at det frem for et åbent og dynamisk begreb fremstår som en tom betegnelse. En betegnelse for en værdi, hvis positive egenskaber er tydelige, men hvor friktionen, som implementeringen af omsorg i kuratorisk praksis faktisk skaber, ikke er taget i betragtning.

I takt med, at omsorg er blevet en positiv markør i kunsten, er der dermed opstået et behov for, at begrebet får analytisk kant. Som både kurator og forsker oplever jeg, at omsorgens etos ofte fungerer som en performativ figur – et sprog, der lover etik, men sjældent beskriver praksissens vanskeligheder. At "kuratere med omsorg" (Krasny & Perry 2023) forudsætter, at omsorg overhovedet er mulig under de betingelser, institutionerne selv producerer.

Denne artikel tager afsæt i den iagttagelse, at kuratorisk omsorg er præget af ambivalens: en uopløselig spænding mellem ideal og realitet, mellem følelsesmæssig investering og organisatorisk udmattelse. Jeg foreslår derfor ambivalens som rammeværk og perspektiv til at nuancere omsorgsdiskursen inden for kuratering. Mere specifikt undersøger artiklen spændingsfeltet mellem kuratorisk omsorg og organisatorisk nødvendighed som en grundlæggende ubalance i samtidskunstens udstillingspraksisser.[1] Inspireret af litterat og affektteoretiker Lauren Berlants (2021) definition af begrebet anvendes ambivalens som en affektiv og analytisk linse til at undersøge, hvordan kuratorisk arbejde både producerer og udfordres af omsorg som diskurs og praksis. Dermed forstås ambivalens ikke som noget udelukkende negativt, men som et grundvilkår, der rummer potentiale for erkendelse og forandring.[2]

Artiklen stiller spørgsmålet: Hvordan kan kuratorisk omsorg forstås som en ambivalent praksis, der både muliggøres og begrænses af organisatoriske logikker?

Jeg argumenterer for, at omsorg i kuratorisk praksis må forstås gennem de spændinger, den skaber i mødet mellem etik, affekt og organisering. Gennem en analyse af diskurser inden for "økologisk kuratering" og bæredygtighed viser jeg, hvordan kuratorisk forskning ofte fremhæver positive resultater og "glatte" beskrivelser af omsorg og relationalitet, mens de faktiske organisatoriske konflikter og vanskeligheder forbliver usynlige. Ved at kombinere teoretisk diskursanalyse og refleksioner over egen og andres erfaringer på dette felt diskuterer jeg, hvordan ambivalens kan fungere som en metode til at gentænke omsorg i relation til andre nødvendige dele af det kuratoriske arbejde.

Metodisk placerer artiklen sig altså inden for praksisledet forskning (Haseman 2006; 2010), hvor egen kuratorisk erfaring anvendes til at producere ny viden. At skrive som kurator indebærer en dobbelthed: Man deltager i feltet, samtidig med at man undersøger det. Denne dobbelte position er i sig selv ambivalent, men netop derfor erkendelsesrig – den synliggør den spænding mellem ideal og praksis, som artiklen tematiserer.

Dermed gør jeg brug af en operationalisering af det, kunstteoretiker og kurator Irit Rogoff og kunsthistoriker Beatrice von Bismarck med flere kalder "det kuratoriske" ("the curatorial") (Rogoff & von Bismarck 2012; Rogoff & Martinon 2013). For Rogoff og von Bismack er "det kuratoriske" den processuelle oplevelse af at kuratere, til forskel fra "kuratering", som betegner professionen. Rogoff og Martinon (2013) beskriver videre "det kuratoriske" som den levende undersøgelse af, hvad kuratering er. I deres forståelse af begrebet åbner dette perspektiv op for "events of knowledge" (5) i løbet af arbejdsprocessen: subtile, nuancerede og personlige indsigter om faget, som opstår i processen hos kuratoren selv, hvilket kan danne grobund for ny kuratorisk viden. Den viden, som opstår i "det kuratoriske", argumenterer jeg for også kan relateres til affektive dimensioner af arbejdet såsom omsorg. Den manglende nuancering af omsorg, som jeg udpeger i analyserne, relateres både til udstillingskoncepter, som søger at formidle omsorg til publikum, og til forsøg på internt at etablere omsorg mellem kunstarbejdere i udstillingsprocesser.

Artiklen indledes med en teoretisk rammesætning af begrebet ambivalens og dets relevans for kuratorisk forskning. Herefter undersøges diskursen omkring økologisk kuratering inden for den praksisbaserede forskning som et eksempel på den "glathed" og affirmation omkring omsorg, der præger feltet. Dernæst udfoldes omsorgens forskellige dimensioner og de affektive og organisatoriske strukturer, der former den. Afslutningsvis præsenterer jeg mit begreb omsor-

gens logistik som et forslag til, hvordan kuratorisk arbejde kan gentænkes ud fra en realistisk omsorgsforståelse.

Ambivalens, affekt og det kuratoriske

Lauren Berlant (2021) beskriver ambivalens som en affektiv konsekvens af uforenelige behov ("incommensurate wants is the technical synonym for ambivalence" (9)). Ud fra denne beskrivelse opstår ambivalens i en kuratorisk sammenhæng, når forskellige valg – kunstneriske, praktiske, bæredygtige, institutionelle osv. – ikke kan forenes, og der må tages stilling til de deraf afledte dilemmaer. Ambivalens er hverken resignation eller opløsning, men et vilkår, hvor modsatrettede kræfter sameksisterer. For Berlant handler det ikke om at løse disse modsætninger, men om at forstå, hvordan de producerer sociale og følelsesmæssige strukturer. Det ambivalente rammeværk er særlig frugtbart for kuratorisk forskning, hvor praksis altid indebærer en forhandling mellem idealer om etik og bæredygtighed og andre realiteter som økonomi, tid og magt.

For så vidt som, at ambivalens er en følelsesmæssig tilstand, tilbyder affektteori samtidig en ramme for at forstå de emotionelle og kropslige dimensioner af kuratorisk arbejde. Queer- og affektteoretiker Sara Ahmed (2004; 2010) har vist, hvordan affekter cirkulerer i sociale rum og udgør magtfelter. Når omsorg institutionaliseres, bliver den også en affektiv teknologi: Den regulerer stemninger og adfærd og kan både skabe fællesskab og udmattelse. Ahmeds (2004) begreb om "affektive økonomier" hjælper os til at forstå, hvordan omsorgens følelser – empati, ansvar, sårbarhed – også kan blive en del af arbejdets kapitalisering.

Dette teoretiske afsæt gør det muligt at forbinde affekt, etik og organisation og dermed forstå omsorg som en flerlaget praksis. I det følgende analyseres, hvordan ambivalens manifesterer sig i diskursen om økologisk kuratering – et felt, hvor idealet om bæredygtighed og mere-end-menneskelig omsorg ofte møder virkelighedens logistiske og institutionelle modstand.

Økologisk kuratering og dens "glatte" diskurs

Siden begyndelsen af 2010'erne har økologi og bæredygtighed indtaget en fremtrædende rolle i samtidskunstens udstillingspraksis. Projekter som The Anthropocene Project ved Haus der Kulturen der Welt (2013-2022) og Documenta 13 (2012) etablerede økologiske og mere-end-menneskelige temaer som kuratoriske paradigmer og banede vejen for et utal af lignende udstillingskoncepter. Denne tilgang har samtidig givet anledning til en omfattende forskningslitteratur, der fremhæver, hvordan sådanne projekter kan skabe bevidsthed om miljømæssige sammenhænge og relationer mellem mennesker og omgivelser (González-Ayala

& Camargo 2022; Fenner 2022; Cameron 2024). I denne diskurs indgår derfor også ofte begreber om omsorg over for både mennesker og andre arter. Det, jeg kalder "økologisk kuratering", er grundlæggende en kuratorisk strategi, som går ud på at skabe bevidsthed om diverse økosystemer – forbindelserne mellem forskellige arter, materialer og naturfænomener – samt et fokus på at skabe økologisk og socialt bæredygtige arbejdsformer inden for feltet.

Grunden til, at jeg har valgt dette udgangspunkt, er både, fordi jeg selv har været involveret i økologiske og bæredygtige strategier som kurator, og fordi det ofte indebærer en diskurs, som jeg mener udgør et godt eksempel på en unuanceret tilgang til omsorg som kuratorisk begreb. Forskningen omkring økologisk kuratering bærer ofte præg af det, jeg her kalder en fornemmelse af glathed. Udstillinger beskrives som harmoniske, succesfulde og "økologisk bevidste", mens deres interne konflikter, praktiske begrænsninger og affektive friktioner forbliver underbelyste.

Et eksempel er den kuratoriske forsker Sarah Wade (2020), som undersøger en række økologiske kunstudstillinger på Musée Océanographique de Monaco, der fremmer beskyttelsen af havdyr. Den konceptuelle beskrivelse af, hvordan omsorg frembringes gennem udstillingen, lyder sådan:

"[...] exhibitions at this Museum have worked in ecological ways, adopting curatorial approaches that have entangled nature and culture and collapsed the boundaries between humans and nonhumans to foster an ecological sensibility toward marine wildlife in visitors [...] By adopting this ecological approach, exhibitions at this museum have the capacity to evoke a sense of kinship with marine wildlife, which can subsequently induce a desire to care" (4).

Denne type formulering skaber et indtryk af, at kuratorisk praksis ubesværet kan forene natur og kultur, etik og æstetik. Den frembragte omsorg hos publikum italesættes på det, jeg kalder en "glat" måde, direkte som en effekt af kurateringen. Desuden indikerer teksten, at kollapset af grænserne mellem menneske og ikke-menneske samt skabelsen af økologisk sensibilitet kan være resultatet af en uanstrengt omsorgsfuld kuratering.

Et andet eksempel på en sådan forenklet begrebslighed fremgår af museolog Fiona R. Camerons bog Museum Practices and the Posthumanities (2024), hvor diskursen ikke relateres til en specifik udstilling, men snarere til udviklingen af en forståelse af "eco-curating":

"In eco-curating practice, new notions of community emerge and comprise entities that are more-than-human and other-than-human. Earthly processes, such as the atmosphere, biosphere, oceans, and ice, become critical stakeholders; they become kin in relationships and demand respect and care [...] Forms

of enterprise become eco-curating processes concerned with more-than-human care, and with flourishing enacted through attunement, through crafting, and composing, with others in respectful ways "(28, 349).

Selvom Camerons pointe om nye forståelser af fællesskab og relationer til den mere-end-menneskelige verden er vigtige, forbliver den praktiske og organisatoriske dimension i beskrivelsen af "eco-curating" ikkeeksisterende. Som i det forrige eksempel fremstår kurateringens primære karakteristika at være opløsningen af binære modsætninger og en inklusion af "all manner of knowledges, thingness, forces" (14), hvilket delvist udvisker omsorgsbegrebets analytiske præcision og konkrete implementering.

Jeg vil hævde, at denne sproglige glathed er affektiv: Den producerer en følelse af lethed og optimisme, som dækker over de konflikter, der præger arbejdet med omsorg. I institutioner, hvor finansiering, tid og produktion er stramt reguleret, kræver selv økologisk kuratering ofte kompromisser. Affirmerende sprogbrug kan fungere som en strategi til at skabe institutionel eller forskningsmæssig legitimitet – men den risikerer at fortrænge de vanskeligheder, der faktisk kunne udgøre et sted for læring og kritisk refleksion.

Jeg genkender dette fra egen erfaring: Udstillinger med økologiske og bæredygtige tematikker planlægges som etiske projekter, men indebærer samtidig de samme logistiske og økonomiske begrænsninger som alle andre udstillingsprojekter. Transport af værker, rejseaktivitet og tempo er faktorer, som er vanskelige at ændre, selv når intentionen er økologisk omsorg og bæredygtighed. Ambivalensen mellem ideal og praksis bliver dermed en del af udstillingsarbejdets affektive struktur – selvom dette ofte ikke artikuleres. Samtidig kan de organisatoriske, økonomiske og logistiske krav forekomme desto hårdere, fordi vanskeligheden ved at etablere de immaterielle omstændigheder – såsom omsorg og nedbrydning af antropocentriske grænser og hierarkier – ikke bliver italesat, men fremhæves som noget ubesværet og automatisk opstående.

Denne tendens forstærkes af, at kuratorisk forskning ofte er en affirmativ genre: Den følger en logik, hvor projektets mål, gennemførelse og resultat stemmer overens.

Museolog Marion Endt-Jones' artikel (2020) udgør et illustrativt eksempel, idet hun analyserer en række udstillinger med fokus på koraller: "I claim that incorporating coral-related artworks into exhibitions engaging with coral or coral reef science and conservation can provide audiences with affective, emotional encounters that nurture both wonder and care [...] Ultimately, affect intensified by integrative exhibition making nurtures an ethics of care and inspires collective action" (185, 205).

Som i de tidligere eksempler lægger Endt-Jones også vægt på udstillingernes succes med at etablere en økologisk sensibilitet og med en glat og direkte transmission af omsorg fra kuratorisk intention til publikums bevidsthed. Et kendetegn ved sådanne analyser er, at de i høj grad minder om udstillingstekster, idet de præsenterer de kuratoriske idéer uden friktion eller kritisk refleksion over de processuelle udfordringer, der måtte være opstået undervejs, eller de potentielle udfordringer ved at formode publikums reception – hvorved kommunikation og vidensproduktion tilnærmelsesvis sidestilles.

Selv i praksisbaserede forskningsprojekter, hvor kuratorer selv reflekterer over deres arbejde med økologiske temaer, synes der at være en konsekvent prioritering af glathed og affirmative resultater.

Kunsthistoriker Celina Jeffery (2020) reflekterer over sit arbejde med det stedsspecifikke kunstprojekt Ephemeral Coast (2015-), som tematiserer forsvindende kystøkosystemer. Artiklen konkluderer affirmativt:

"Curating exhibitions as stories of ecological change can provide a time and place not only for audiences to think together about shared, entangled responsibilities, but also for artists and scientists to provide methodologies for exploring these ideas [...] This kind of curatorial thinking involves a consideration of how exhibitions can frame human, more-than-human and even cellular perspectives of coastal ecosystems in distress to create networks of thought, response, empathy and caring" (245).

Som de ovenstående eksempler viser, er selv praksisbaserede studier af økologiske og bæredygtige udstillinger ofte præget af et affirmativt fokus, hvor kuratoriske processer beskrives som harmoniske og gnidningsfrie (for andre eksempler, se González-Ayala & Camargo 2022; Harvey et al. 2023). Denne tilgang bidrager væsentligt til forståelsen af de positive potentialer i økologisk kuratorisk praksis, men tenderer samtidig mod at udelukke de uforudsete hændelser og praktiske udfordringer, der uundgåeligt former det kuratoriske virke, frem mod både at skabe rammerne for omsorgsfulde arbejdsprocesser og for at resonere omsorgsfuldt med publikum.

Jeg argumenterer for, at en styrket opmærksomhed på praksisbaserede beskrivelser af udfordringer og vanskeligheder er afgørende for udviklingen af det kuratoriske felt omkring omsorg – både inden for økologisk kuratering og mere generelt. Et sådant fokus er nødvendigt for at åbne feltet for større nuancer og kompleksitet i drøftelsen af, hvordan både socialt og økologisk bæredygtige rammer konkret kan implementeres i kuratorisk praksis. Hvis glathed og affirmation dominerer beskrivelserne af, hvordan målene opnås, eller hvordan relationer til andre mennesker og mere-end-menneskelige arter etableres uden frik-

tion, bliver det vanskeligt at identificere de reelle problemfelter og de teoretiske og praktiske områder, der kræver yderligere opmærksomhed.

Ovennævnte eksempler er kun et udpluk, men de peger på en tendens inden for kuratoriske studier, hvor kurateringen præsenteres som succesfuld i forhold til at fremme økologisk bevidsthed, omsorg og lignende etiske idealer. Denne type forskning er prisværdig for dens optimisme og håb, men den udjævner friktioner og fremstiller kuratoren som moralsk aktør uden nuancer og potentielle egeninteresser.

Med Berlant (2011) kunne man sige, at den fornemmelse af "glathed", der præger den forskningsmæssige diskurs omkring økologisk kuratering, er en form for institutionel ond optimisme (min oversættelse) – en tilstand, hvor man holder fast i specifikke, håbefulde forestillinger, selvom de faktisk står i vejen for ens egen trivsel. I denne sammenhæng udgør den onde optimisme viljen til at tro på, at ændringerne kan ske alene gennem repræsentation.

I næste afsnit kommer jeg ind på, hvordan et fokus på omsorgens ambivalens kan åbne for et mere komplekst billede. Hvor de foregående eksempler på diskursen om økologisk kuratering søger et harmonisk billede af kuratorisk omsorg, viser den ambivalente tilgang, at relationer – både mellem mennesker, institutioner og miljøer – altid er præget af spændinger og kompromiser.

Omsorgens former og dens ambivalens

Omsorgsbegrebet har gennemgået en markant teoretisk udvikling i de seneste år, ikke mindst takket være feministisk teori, affektstudier og posthumanistiske strømninger. I Curating with Care (2023) beskriver kunsthistorikerne Elke Krasny og Lara Perry omsorg som et grundlæggende, materielt og relationelt fænomen: "Care is always material. Care is always relational. Questions of care, demands for care, and care needs cannot be answered in the abstract but must be answered through the relations in which care is embedded" (6).

Omsorg i kuratorisk sammenhæng handler således ikke kun om empati eller etik i abstrakt forstand, men om de konkrete handlinger, infrastrukturer og tidslige investeringer, der opretholder udstillingspraksisser som sociale og materielle systemer. Den kuratoriske omsorg kan derfor forstås som et arbejde – ofte immaterielt, affektivt og usynligt – der vedrører pleje af relationer, håndtering af konflikter og forvaltning af udmattelse.

Kunsthistoriker og kurator Helena Reckitt (2016) fremhæver denne dimension, når hun beskriver kuratoren som en immateriel arbejder, der kontinuerligt mobiliserer affektive ressourcer i en prekær arbejdssituation: "Curators regularly mobilize their personal charm as a distinctly affective power, to attract

artists and venues, motivate collaborators, and appeal to donors... Curators are textbook examples of immaterial labourers" (3).

For Reckitt er omsorgens dynamik således ikke kun et etisk ideal, men også et symptom på en økonomisk og strukturel virkelighed. Den "omsorgsfulde kurator" bliver både et produkt og en modreaktion på et system, hvor følelsesmæssig investering, fleksibilitet og selvudnyttelse er centrale valutaer. Dermed ligger ambivalensen mellem organisering og omsorg allerede latent i Reckitts beskrivelse af den omsorgsfulde kurator.

Denne dobbelte position peger på en central teoretisk spænding: På den ene side repræsenterer omsorg en mulighed for at gentænke kuratorisk praksis som en form for kollektiv vedligeholdelse, en etisk modstand mod markedets logik. På den anden side risikerer idealet om omsorg at blive indoptaget i netop den neoliberale kulturøkonomi, som den søger at kritisere.

Derfor indebærer affektiv kuratering (Varutti 2023) og omsorgens indtog i museer og udstillingspraksisser både en humanisering af institutionen og en ny form for affektiv kapitalisme. Det affektive engagement kan dermed ikke alene forstås som kritisk modstand mod et problematisk arbejdsmiljø, men også som en del af et museums branding og publikumsstrategi. Sidstnævnte kommer for eksempel til syne, når koncepter omkring omsorg bliver vigtigere at indskrive i fondsansøgninger og vægtekster end at implementere i nye arbejdsstrukturer på det enkelte udstillingssted.

I denne forstand optræder omsorg som et dobbelttydigt begreb: både et normativt ideal og et performativt krav. Den bliver et mål for god kuratorisk praksis, men også et krav om følelsesmæssig tilgængelighed og organisatorisk effektivitet.

For at forstå omsorgens ambivalente karakter foreslår jeg at tænke den ud fra fire sammenhængende dimensioner: relationel, affektiv, materiel og institutionel omsorg. Dimensionerne danner tilsammen et rammeværk for at undersøge, hvordan omsorg både muliggør og begrænser kuratorisk praksis.

Relationel omsorg dækker over de interpersonelle dynamikker i udstillingsprocesser: samarbejdet med kunstnere, kollegaer, teknikere og publikum. Den er præget af dialog og forhandling, men også af magt og afhængighed. Kuratoren skal både støtte kunstnerens vision og sikre institutionens mål – to roller, der ikke altid er forenelige. Som politolog Joan Tronto (2013) fremhæver, indebærer enhver form for omsorg et ulige forhold: Nogle giver, mens andre modtager, på forskellige tidspunkter. I kuratering betyder det, at magt og ansvar konstant må genforhandles.

Affektiv omsorg handler om det følelsesmæssige engagement, der binder projekterne sammen. Den manifesterer sig i passion, loyalitet og følelsesmæssig

kunstnerisk investering – men også i stress, skyld og udbrændthed. Reckitt (2016) beskriver dette som en form for "affektiv økonomi", hvor omsorg både motiverer og tærer på dem, der yder den. Ahmed (2010) påpeger, at affekt kan fungere som både drivkraft og disciplinering: Den bruges til at opretholde bestemte former for adfærd – for eksempel ved, at "positivitet" bliver en norm, man ikke kan afvige fra.

Materiel omsorg refererer til den konkrete håndtering af objekter, rum og materialer. Kuratorisk arbejde involverer ikke kun idéer, men også fysiske processer: transport, opbygning, opstilling, vedligeholdelse og opbevaring. Filosof María Puig de la Bellacasa (2017) har fremhævet, hvordan materielle praksisser rummer et etisk potentiale: at "care for things" er at anerkende deres kompleksitet og skrøbelighed. I en tid med stigende miljøbevidsthed bliver denne dimension stadig mere central – men også her kolliderer idealer med realiteter. At reducere CO_2-aftryk kan stå i modsætning til institutionelle krav om internationale samarbejder og hurtige produktionscyklusser.

Institutionel omsorg handler om de systemer, der former arbejdsvilkårene for kuratorer og kunstnere: kontraktforhold, tidsplaner, honorarer, beslutningsprocesser. Museer integrerer i stigende grad omsorg i deres offentlige profiler,[3] og ICOM's (2022) nylige tilføjelse af "bæredygtighed" i deres definition af et museum er en del af denne udvikling. Imidlertid er der altid en fare for, at disse beskrivelser ender som branding snarere end som reel strukturel forandring.

Disse fire dimensioner gør det tydeligt, at omsorg i kuratorisk arbejde figurerer som en ambivalent diskurs og praksis: Den fungerer som et etisk ideal, men skjuler også en række organisatoriske og praktiske behov, som ofte ikke bliver italesat. Ambivalensen er ikke kun følelsesmæssig, men også strukturel – den udspringer af, hvordan kunstfeltet er organiseret gennem projekter, netværk og midlertidighed. Men også gennem mangel på mobilitet i form af enkelte personer, som sidder i høje stillinger i lang tid internt i kunstinstitutionerne, hvilket skaber en ulighed mellem mange projektarbejdere og få fastansatte.

Organiseringens affektive struktur

I de fleste kunstinstitutioner er arbejdet i dag præget af det, som sociologerne Luc Boltanski og Chiapello (2007) kalder en ny ånd: en kultur, hvor fleksibilitet, innovation og mobilitet er centrale værdier. Kuratorens arbejde bliver ofte defineret af midlertidige projekter, konstant netværksarbejde og økonomisk usikkerhed. Denne projektorienterede arbejdsform skaber en affektiv struktur, hvor entusiasme og engagement er både nødvendigt og potentielt udmattende.

Sociolog Rosalind Gill (2014) beskriver ligeledes en forventning i kunstinstitutionerne om, at medarbejdere bringer deres personlighed og følelser ind i arbejdet. I en kuratorisk praksis kan det betyde, at der er en forventning om, at man er åben, passioneret og følelsesmæssigt tilgængelig – ofte uden en anerkendelse af, at denne affektivitet også er en form for arbejde.

I en sådan kontekst bliver omsorg ikke kun et etisk valg, men også en professionel forventning. At "kuratere med omsorg", vise empati for kunstnere, kolleger og publikum bliver en selvfølge, men ofte inden for en struktur, der sjældent afsætter særskilt tid eller økonomisk støtte til faktisk at udøve denne omsorg. Dette paradoks udgør en central ambivalens i det kuratoriske arbejde: at være omsorgsfuld, men på prekære vilkår.

Et tydeligt udtryk for denne struktur er det, jeg her – med Krasny og Perry (2023) – kalder *care washing*. På samme måde som greenwashing i miljødiskurser bruger institutioner omsorgsretorik som symbolsk kapital. Udstillinger tildeles titler og tekster, der fremhæver omsorgsfulde kunstneriske praksisser, men uden at de bagvedliggende arbejdsvilkår på institutionerne tages op til diskussion eller ændres. Den omsorg, der kommunikeres i publikumsvendte projekter, modsvares ofte ikke af en tilsvarende omsorg for de mennesker, der får institutionerne til at fungere i hverdagen.

Denne problematik er også relevant i en dansk kontekst, hvor flere sager fra de senere år viser, at der ofte eksisterer en markant kløft mellem institutionernes offentlige værdier og de interne arbejdsmiljøer. Et eksempel er ARKEN, hvor 20 anonyme medarbejdere i 2021 stod frem med beskrivelser af et psykisk belastende arbejdsklima præget af frygtkultur, grænseoverskridende adfærd og mangelfuld ledelsesmæssig professionalitet – et forløb, som fortsat udspiller sig (Savin 2024; Akademikerbladet 2022). Sagen illustrerer, hvordan en institution, der udadtil arbejder med kunstneriske tematikker som omsorg og fællesskab,[4] indefra kan være struktureret af forhold, der direkte underminerer den retorik, som den udadtil bygger sin identitet på.[5]

Som Ahmed (2012) skriver, kan "diversity work" og beslægtede etiske tiltag fungere som organisatoriske ventiler: De skaber en følelse af forandring uden at transformere magtforholdene. På samme måde bliver omsorg i mange kunstinstitutioner en "mild" affektiv teknologi – et sprog, der beroliger publikum og medarbejdere, men ikke konfronterer de strukturelle problemer, der skaber udmattelse og ulighed.

Som kurator har jeg selv oplevet denne dobbelthed: at indgå i projekter, hvor temaet er kollektiv omsorg, mens arbejdsformen er præget af hårde deadlines, ubetalt overtid, følelsesmæssig overinvestering og et stort fokus på økonomi

grundet underfinansiering. Denne oplevelse af dissonans er ikke kun individuel, men også systemisk. Den viser, hvordan omsorgens affektive økonomi kan blive en form for kontrol – en mekanisme, der binder kuratoren til institutionens idealer gennem følelsesmæssig loyalitet og passion trods organisatoriske problematikker.

At forstå dette som en affektiv struktur (Berlant 2021) er at anerkende, at omsorg ikke blot handler om følelser, men også om magt og tempo. Kunstinstitutionerne er afhængige af, at medarbejderne investerer sig følelsesmæssigt i arbejdet (markedsført som muligheden for at arbejde (gratis) med sin passion, for eksempel), selv når ressourcerne ikke rækker. De affektive dimensioner bliver derved både en form for kapital og et middel til udnyttelse.

Den største udfordring er derfor ikke at forkaste omsorg, men at gentænke dens organisering. Hvordan kan man skabe rammer, der gør omsorg bæredygtig som praksis – ikke blot som retorik? Det spørgsmål leder videre til begrebet omsorgens logistik.

Omsorgens realisme: At organisere det uorganiserbare

For at forstå, hvordan omsorg kan fungere som realistisk arbejdsform, foreslår jeg at tænke på omsorgens logistik – et begreb, jeg har udarbejdet for at henvise til de strukturelle, tidslige og materielle betingelser, der gør omsorg mulig i en arbejdsmæssig sammenhæng. Hvor etiske diskussioner ofte fokuserer på intentioner, peger logistik på organisering: Hvem har tid, hvem får støtte, og hvordan planlægges arbejdet?

Omsorgens logistik handler ikke om moral, men om infrastruktur (Berlant 2016). Den drejer sig om at skabe systemer, der gør det muligt at handle omsorgsfuldt. Som Puig de la Bellacasa (2017) skriver, kræver omsorg "maintenance work" – vedligeholdelse som en del af enhver etisk praksis.

Et eksempel på, hvordan denne omsorg kan forstås institutionelt, findes i kurator og kunstkritiker Nataša Petrešin-Bachelez' (2017) essay "For Slow Institutions". Her formuleres et manifest for langsomme, porøse og omsorgsbaserede institutioner, der sætter relationer, vedligeholdelse og tid foran produktion og tempo. Petrešin-Bachelez argumenterer for, at kunstinstitutionerne bør åbne op og gøre deres egne strukturer og rytmer synlige – ikke for at optimere, men for at skabe rum for opmærksomhed, lytten og gensidighed. Hun foreslår en institutionel praksis, der er "palpable, audible, sentient, soft, porous... and above all, decolonial and anti-patriarchal", hvor omsorg ikke er et tema, men en organisatorisk tilstand (se også Johnston 2014).

I denne kontekst bliver omsorg en form for infrastruktur, en måde at designe og vedligeholde institutionelle rytmer, der både tillader pauser og tvivl. Her er

omsorg tidslig; den kræver tid og økonomi. Filosof Hartmut Rosa (2013) har vist, hvordan accelerationens logik i moderne samfund underminerer resonans og opmærksomhed. I kunstinstitutioner betyder dette, at omsorg må tænkes som en bevidst nedsættelse af tempoet – en langsom kuratering, hvor samarbejde og vedligeholdelse vægtes over produktion og lancering.

Omsorgens logistik er derfor ikke et sæt regler, men et designprincip. Den foreslår, at institutioner skal planlægge ud fra menneskelig og materiel sårbarhed. Det betyder fx at budgettere med pauser, at acceptere fejl og uforudsigelighed som en del af det endelige produkt samt ikke at se udmattelse som svaghed, men som et signal om en strukturel ubalance.

Derved bliver omsorgens logistik et rum for affektiv realisme: en praksis, hvor man ikke søger harmonisk perfektion, men håndterbar kompleksitet. Ambivalens bliver her ikke et problem, men et redskab til at forstå og forme det kuratoriske arbejde.

Konklusion – Ambivalens som metode

Denne artikel har undersøgt omsorgens ambivalente rolle i kuratorisk praksis. Gennem analyser af diskurser og praksisser omkring økologisk kuratering, affektiv arbejdskultur og institutionelle strategier har jeg argumenteret for vigtigheden i at forstå kuratorisk omsorg som noget, der altid er indlejret i organisatoriske strukturer, der både muliggør og begrænser den.

Ved at inddrage Berlants forståelse af ambivalens som en affektiv konsekvens af uforenelige behov kan kuratorisk arbejde forstås som et felt af modsatrettede kræfter mellem omsorg og organisation. Denne forståelse gør det muligt, ikke at opfatte kuratorisk omsorg som et ubesværet, tilgængeligt og uudtømmeligt reservoir af affektiv tilstedeværelse, men som en proces skabt af kontinuerlige forhandlinger, der bliver nødt til at sættes ind i en professionel ramme for ikke at dræne de pågældende kunstarbejdere.

Begrebet omsorgens logistik er et redskab til at tænke omsorg organisatorisk. Imens store dele af den eksisterende kuratoriske teori behandler omsorg som affektiv eller etisk kategori, insisterer omsorgens logistik på, at omsorg må indskrives i institutionens konkrete strukturer – tid, ressourcer og ansvar.

Samtidig har jeg argumenteret for, at ambivalens bør forstås som en metodisk tilgang i praksisledet forskning: en vilje til at dvæle ved modsætninger snarere end at opløse dem. For kuratoren betyder dette at forstå ubehaget som erkendelsesrum, at acceptere fejl og konflikter som kilder til ny viden og at forstå omsorg som noget, der både kan hele og udmatte.

At kuratere med omsorg er derfor ikke blot et spørgsmål om etik, men også om organisering: om at skabe strukturer, hvor omsorgen kan udfolde sig i al sin

kompleksitet – både som relationelt samarbejde, som affektivt engagement, som materiel praksis og som strukturel nødvendighed.

ABSTRACT

The article examines how the ideal of care within curatorial practice collides with the organisational and institutional demands that shape the production of contemporary art. Drawing on practice-led research and affect theory, the concept of *ambivalence* is introduced as an analytical tool for understanding the tensions that arise between curatorial care and organisational necessity. The article argues that such ambivalence constitutes a productive yet exhausting intersection within Global North art systems characterised by new public management and proposes the notion of *the logistics of care* as a strategy for developing a more realistic and sustainable curatorial practice. Through an analysis of current examples from ecological curating, it explores how the ethical and affective ideals of care both enable and constrain curatorial agency.

LITTERATUR

Ahmed, S. 2004. *The Cultural Politics of Emotion.* Edinburg: Edinburg University Press.

Ahmed, S. 2010. *The Promise of Happiness.* Durham: Duke University Press.

Ahmed, S. 2012. *On Being Included.* Durham: Duke University Press.

Akademikerbladet. 2021. "Mareridt på museet". 17. september. https://dm.dk/akademikerbladet/magasinet/2021/dm-akademikerbladet-nr-6-2021/mareridt-paa-museet/ (sidst tilgået 25. november 2025).

Akademikerbladet. 2022. "Kunstmuseum: 'Frygtkultur, hemmelige møder, bagtalelse, mobning'". 10. august. https://dm.dk/akademikerbladet/aktuelt/2022/august/kunstmuseum-frygtkultur-hemmelige-moeder-bagtalelse-mobning/ (sidst tilgået 25. november 2025).

Alampi, A. og A. Steadman. 2018. "Undoing the Present: On Labour Conditions, Economic Survival, and Other Questionable Practices of the Art World". OnCurating 36: 56-62.

Art Matter. 2019. "Patricia Piccinini: En kærlig verden". ArtMatter.dk, 9. februar 2019 – 8. september 2019. https://artmatter.dk/artguide/calendar/patricia-piccinini-en-kaerlig-verden artmatter.dk (sidst tilgået 25. november 2025).

ARKEN Museum for Samtidskunst. "Group Therapy – Ny samtidskunst". ARKEN, 2. februar 2024 – 28. juli 2024. https://www.arken.dk/udstillinger/group-therapy (sidst tilgået 25. november 2025).

Bennett, J. 2010. *Vibrant matter: A political ecology of things.* Durham: Duke University Press.

Berlant, L. 2016. "The commons: Infrastructures for troubling times". Environment and Planning D: Society and Space 34 (3): 393-419. https://doi.org/10.1177/0263775816645989.

Berlant, L. 2021. *On the Inconvenience of Other People.* Durham: Duke University Press.

Boltanski, L. og E. Chiapello. 2007. *The New Spirit of Capitalism*. London: Verso.

Cameron, F.R. 2024. *Museum Practice and the Posthumanities*. Abingdon/New York City: Routledge.

Clough, P.T. og J. Halley, red. 2007. *The affective turn: Theorizing the social.* Durham: Duke University Press.

Coole, D. og S. Frost, red. 2010. *New materialisms: Ontology, agency, and politics*. Durham: Duke University Press.

Dolphijn, R. og I. van der Tuin, red. 2012. *New materialism: Interviews & cartographies.* London: Open Humanities Press.

Endt-Jones, M. 2020. « Curating Corals ». Journal of Curatorial Studies 9 (1): 182-205.

Fenner, F. 2022. *Curating in a time of ecological crisis: Biennales as agents of change.* Abingdon/New York City: Routledge.

Gill, R. 2014. "Unspeakable Inequalities: Gender and the Postfeminist Work Culture". Social Politics 21 (4): 509-528. https://doi.org/10.1093/sp/jxu016.

González-Ayala, S.N. og A. Camargo. 2021. "Voices of Water and Violence: Exhibition Making and the Blue Humanities for Transitional Justice". Curator: The Museum Journal 64 (1): 183-204. https://doi.org/10.1111/cura.12403.

Gregg, M. og G.J. Seigworth, red. 2010. *The Affect Theory Reader.* Durham: Duke University Press

Hantelmann, D. von. 2014. *How to Do Things with Art.* Geneve: JRP Ringier.

Harvey, M., Mullen, M., Waipara, N., Jerran, S., Craig-Smith, A., & McBride, C. 2023. "Toi taiao whakatairanga: Tukanga: Processes of navigating the interface between art curation/research, forest Ecologies and Māori perspectives". Knowledge Cultures 11 (1): 115-136.

Haseman, B. 2006. "A Manifesto for Performative Research". Media International Australia 118 (1): 98-106.

Haseman, B. 2010. "Rupture and recognition. Identifying the performative research paradigm". I Practice as research – Approaches to Creative arts inquiry, red. E. Barrett og B. Bolt,147-157. London/New York City: Bloomsbury.

Hickey-Moody, A. og T. Page, red. 2015. *Arts, pedagogy and cultural resistance: New materialisms.* London: Rowman & Littlefield International.

Jeffery, C. 2020. "Ephemeral Coast: Curating Ecological Change". Journal of Curatorial Studies 9 (1): 230-247.

Jennings, G. 2019. "The Empathetic Museum: A new institutional identity". Curator – The Museum Journal 62 (4): 505-526.

Johnston, M. 2014. "Slow curating: Re-thinking and extending socially engaged art in the context of Northern Ireland". On Curating 24. https://www.on-curating.org/issue-24-reader/Slow_Curating_Rethinking_and_Extending_Socially_Engaged_Art_in_the_Context_of_Northern_Ireland.html

Krasny, E. og L. Perry. 2023. *Curating with Care.* Abingdon/New York City: Routledge.

Rogof, I. & Martinon, J.-P. Preface. Martinon, J.-P. (Ed.). 2013. *The Curatorial: A Philosophy of Curating.* London/New York City: Bloomsbury.

Morse, N. 2021. "Care, repair, and the future social relevance of museums". Museums & Social Issues 15 (1–2): 28-38. https://doi.org/10.1080/15596893.2022.2104815

Pedwell, C. og G.J.Seigworth, red. 2023. *The Affect Theory Reader 2: Worldings, Tensions, Futures.* Durham: Duke University Press.

Petrešin-Bachelez, N. 2017. "For slow institutions". e-flux journal 85. https://www.e-flux.com/journal/85/155520/for-slow-institutions.

Puig de la Bellacasa, M. 2017. Matters of Care: Speculative Ethics in More-than-Human Worlds. Minnesota: University of Minnesota Press.

Reckitt, H. 2016. "Supporting Acts: Curating, Caring and Social Reproduction". Journal of Curatorial Studies 5 (1): 6-30.

Rosa, H. 2013. *Social Acceleration: A New Theory of Modernity.* New York City: Columbia University Press.

Savin, Serge. 2024. "DM: Vi er forbløffede over Arken". Akademikerbladet, 2. juli. https://dm.dk/akademikerbladet/aktuelt/2024/juli/dm-vi-er-forbloeffede-over-arken/ (sidst tilgået 25. november 2025).

Tronto, J. 2013. *Caring Democracy.* New York City: NYU Press .

Varutti, M. 2023. "The Affective Turn in Museums and the Rise of Affective Curatorship". Museum Management and Curatorship 38 (1): 61-75.

Wade, S. 2020. "Ecological Exhibitions at the Musée Océanographique de Monaco". Journal of Curatorial Studies 9 (1): 162-181.

NOTER

1. Ambivalensen er også aktuel for kuratering uden for samtidskunstfeltet, men da relationen mellem kunstner og kurator er central for omsorgsdiskursen, er dette felt særligt relevant.
2. Som Berlant (2021) skriver, er ambivalens ofte overdrevent negativt associeret, mens konceptet bør forstås som en svingning mellem det negative og det positive: "'mixed feelings' is weighted heavily toward the negative, as though positive attachments would at best and realistically feel unmixed" (179).
3. Eksempelvis EU-projektet "Taking Care", som tæller 14 centrale europæiske museer, inklusive Danmarks Nationalmuseum. I projektbeskrivelsen står der blandt andet, at "[m]useets rolle er at være et sted for omsorg".
4. Et eksempel på en specifik udstilling, der tematiserede omsorg på ARKEN, er "Garden of Love" af Patricia Piccinini (2019); en hovedudstilling om omsorgsfulde relationer mellem arter, moderskab og sårbarhed, empati og ømhed (Art Matter 2019). Et andet eksempel er "Group Therapy" (2024), som fokuserede på, hvordan samtidskunstnere "med skarphed, eftertænksomhed, omsorg, handlekraft og humor endevender vores samtid og inviterer os til at reflektere over vores plads i verden" (ARKEN 2024).
5. ARKEN er ikke ene om denne problematik; mellem 2016 og 2021 reagerede Arbejdstilsynet 246 gange på arbejdsmiljøproblemer på danske museer, og en DM-undersøgelse fra 2019 viste, at 28% af de ansatte i kulturbranchen (hvilket dog også inkluderer andre kunstformer) har et dårligt psykisk arbejdsmiljø (Akademikerbladet 2021).